

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 - polletna : : : 20.— : : : 18.—
 - četrtletna : : : 10.— : : : 9.—
 - mesečna : : : 3.50, „ : : : 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

inzerati: Enostopna petletna (59 mm široka in 8 mm visoka ali oja prostor) za enkrat po 50 din., za dve in večkrat po 45 din. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostopna petletna K 1.—, — izteče vsak dan, izjemši nedelje in praznike, ob 3. uri popoldne.

Italijani odklanjajo plebiscit in Wilsonovo posredovanje.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pariz, 17. marca. Italijani so po povratku Wilsona v Pariz izjavili, da odklanjajo posredovanje ter predlog jugoslovanske delegacije, da se jugoslovansko-italijanski spor reši z ljudskim glasovanjem.

Italija vztraja na londonskem dogovoru. Končna odločitev pa še ni padla, marveč se četvorica mož še posvetuje.

Kako Italijani zagovarjajo svoje zahteve.

LDU. Split, 17. marca. (DDU.) Izmed mnogih komentarjev, ki jih je italijansko časopisje posvetilo spomenici, ki jo je v imenu italijanske delegacije predložil Baršilai mirovni konferenci, je menda najzanimivejši oni, ki ga je prinesel »Secolo« dne 13. t. m. v svojem uvodniku. »Secolo« se strinja s spomenico o vprašanju Trentina in Trsta ter naglašja pravice Italije na ta-

kozvano »Venezia Giulia« in »Venezia Tridentina«, imenujoč ji tradicionalne meje Italije. Trdi, da so ti kraji dali dokaz italijanskega vernega in mučeniškega identiteta in nadaljuje, da se te zahteve opirajo na etnografsko pravo, izkuša dokazati pravičnost zahtev in se bavi z vprašanjem glede Dalmacije.

Ljubljanski dogodek v italijanski luči.

Sklep nazvišjega vojnega sveta v Parizu, da ima posebna vojaška komisija preiskati ljubljanski incident, daje italijanskemu časopisju povod k napadom na jugoslavijo sploh in Slovenijo posebej. »Corriere della Sera« porablja ugodno priliko in pravi, da je ljubljanski dogodek pokazal, kako politično nezreli so Slovenci v mednarodnih odnosih. S zadovoljstvom pa se mora ugotoviti, da je ta slučaj dal priložnost zastopnikom zaveznikov priznati potrebnost, da se da Italiji za žalitev primerne zadoščenje in da ima Italija tudi pravico zahtevati primerno spoštovanje, ki ji gre ne le kot velikemu narodu, ampak tu-

di kot zmagoviti državi. Italijanom je odzela njihova domišljavost še zadnji ostarek razsodnosti, katere že itak niso imeli v obilici. Po celo vojno so se izkazali kot najslabši vojaki in strategji, militarično niso dosegli prav ničesar, zlasti bi ne bili nikdar prebili fronte na Piavi brez notranjepolitične revolucije v Avstriji in sedaj se babajo in ščeperi s svojo takozvano »zmago« kakor pravi šarlatini in kričarji. Narodnostna načela in Wilsonove zahteve so jim seveda deveta briga, četudi jih imajo polna usta. Narod, ki hoče uživati in ščititi najdražji zaklad, svojo svobodo, jim ni zrel za samostojno državno življenje!

Beda uradništva v zasedenem ozemlju.

Vesti o bednem gmotnem stanju uradništva v zasedenem ozemlju, kakor jih objavljajo laški časopisi sami, so nam nov dokaz za to, kako malo se briga italijanska vlada za »odrešene« ozemlje. Gorški in tržaški državni uradniki so te dni poslali deputacijo k ministrskemu predsedniku Orlandu, ki je prosila italijansko vlado za nujno pomoč, ker le gmotno stanje

uradništva skrajno žalostno. Pred kratkim so stavkali delavci in železničarji v Trstu v znamenje nezadovoljstva s postopanjem italijanske vlade in njeno nemarnostjo, zdaj so na vrsti uradniki. Če se Italija briga tako malo za svoje lastne »odrešene« rojake, kako mora šele postopati z barbar-skimi Jugoslovani!

Ob zadnji postaji ...

Narode! Tisoč let in več si nosil težke verige suženjstva, tlačila te je železna pest nemile usode, tiščala ti tilnik k tlom. Privadil si se trpljenju, privadil si se bolečinam, potrpežljivo si prenašal težko breme, ki ti ga je nalagal tvoj gospod. Kako ne — saj si bil le hlapec, ne, niti hlapec ne — bil si pravcati suženj. Potrpežljiv si bil, ker si vedno upal, da pride dan, ko bo omahnila roka divje krivice. Čakal si in upal, toda kolikokrat si se prevaril, ubogi narod.

Ze so se ti prikazali zatki svobode, a le na lahno so te pobožali po razoranem, izmačenem licu, objel te je le duh svobode. Iz juga se je pripodil temen oblak, solnce svobode ti je otemnelo in tebi, nesrečni narod, je hujše kot kedaj prej — ko so ti skozi stoletja rezale verige suženjstva živo telo. Svet se je hotel poigrati s teboj — pokazal ti je svobodo, a ti je nisi ni dobro pogledal, kaj še da bi jo zgrabil in ohranil; kako neki, saj si imel še upognjeno telo iz dobe strašnega tisočletnega robstva. Igrali so se s teboj, kakor bi dali na smrt izstradanemu jetniku hleb gorkega kruha, tako so pokazali tebi svobodo, da se pri pogledu nanjo vzradostiš in — pogineš.

Pa komaj deset dni ti je svetila (v Primorju) luc svobode — in še ti dnevi, kako burni so bili, koliko strahu in trpljenja si prebil na prehodu iz suženjstva v svobodo. Deset dni svobode! Kaj je to v primeri s tisočletnim suženjstvom! A vendar okusil si prvi žarek zlate svobode in ta te je dirnil globoko v srce in nikdar ne boš pozabil, da si tudi ti rojen za srečo, da imaš tudi ti neomajno sveto pravico do svobode, da smeš biti tudi ti sam sebi gospod!

Upal si vedno, ubogi jugoslovanski narod, čisto te je že upanje varalo, upaj tudi sedaj — če ne moreš zaupati dru-

gim, zaupaj vsaj samemu sebi! Vedi, da je to poslednja postaja tvojega trpljenja, postaja, kjer se bo odločilo, ali boš živel ali izdihnil.

Ne obupaj, četudi ti kujejo najboljši rovači nove verige, da bi te vanje vkleinili. Če si se rešil tisočletnih vezi, rešiti se moraš tudi teh.

Vedi, da je svoboda ogenj, ki ga požamezniki ne morejo ugasniti, luč, ki jo nore upihniti le narod sam s tem, da se pokloni svojemu tlačitelju in poljubi mrzlo teleso suženjstva.

»Svaka sila do vremena!«

Če si vztrajal dosedaj, vzdrži tudi pri adnji postaji svojega trpljenja, da bo vstajenje tem veličastnejše, svoboda tem slajša!

Prisega brezdomovincev.

»Gorica, Trst in Istra izgubljeni.« Saja zastane, kakor pribit ostane na mestu, mrzel pot oblije slehernega Primorca, ko čuje to vest. Kakor sunki z nožem v živo telo so klicali raznašalci časopisov. Torej res! Zgodilo se je, kar smo s strahom pričakovali! Gorica! Naša solnčna Gorica! Izgubljena za vedno! In ti Trst, ti tužna Istra! Tujec bo gospodoval nad teboj? Ti rodna gruda, nam neprestopna? Ne! Ne sme se to zgoditi. Upanja še nismo zgubili. Ni se še izgovorila zadnja, odločilna beseda tam, kamor nam po dnevi in po noči uhajajo misli.

Če pa bi nas to upanje varalo in bi se naša rodna gruda in naš domači krov prepuščala gospodstvu zemljelačnega tujca, potem pa čujte vi, ki trgujete z našo zemljo, ki ste nas prodali in ste za to odgovorni, čujte prodano primorsko mladino, ki je štiri leta trpela in krvavela za vas, za svobodo, ki je sedaj pregnana od doma, čujte njih sveto prisego:

Mirovali ne bomo prej, dokler ne bo sleherna pod naše zemlje prosta, sleherni brat in sestra svobodna in siri za vedno pohlep našega dednega sovraga po naši zemlji. Ne strašimo se muk in žrtev. Živeli bomo samo še osvetil!

In ti, draga mati, ki si bila pregnana od doma, katerega je vojna uničila, ki si lavala z otroci po svetu, onemogla in trudna, ki nisi čula tolažilnih besed, vzgoji tvojega sina v pravem duhu, zadaj mu v mlado srce maščevanje do narodnega sovraga. In ko pride ura, opogumi se in pokaži mu, naj zgrabi za puško, da »prost naš dom bo, prost naš rod, na svoji zemlji tvoj gospod!«

Iznanci.

Širite »Večerni list«

Spremembe v dunajski vladi.

LDU Dunaj, 18. marca. (ČTU) Nova avstrijsko-nemška vlada je imela včeraj svojo prvo kabinetno sejo. Razpravljalo se je o predlogih za prihodnjo sejo konstituenta. Potem je bil odobren pogovor s čehoslovaškim eksportnim uradom glede sladkornega prometa.

LDU Dunaj, 18. marca. (ČTU) Državna tajnika Steinhwender in Mayer sta se včeraj poslovila od uradništva.

LDU Dunaj, 18. marca. (ČTU) Listi potrjuje vest, da namerava dr. Bauer že v prihodnjih dneh odstopiti in da bo tudi odpoklican nemško-avstrijski poslanik v Berlinu dr. Hartmann.

Mirovna pogodba z Nemčijo o Velikinoči.

LDU Ženeva, 17. marca. (ČTU) »Echo de Paris« poroča, da bodo alijanci v aprilu sporočili nemškim pooblaščenecem svoje sklepe. Razprave bodo v Versaillesu, kjer bo okoli Velike noči podpisana mirovna pogodba, ki se bo potem predložila raznim parlamentom, da jo potrdijo.

LDU Berlin, 17. marca. (ČTU) Iz Curiha brzojavljajo: Kakor poroča »Stampa« iz Pariza, se je Wilson na mirovni konferenci energično zavzel za to, da se Nemčija preveč ne oslabi.

Vojna odškodnina Nemčije.

LDU Ženeva, 17. marca. (ČTU) Glasom poročila »Echo de Paris« je ententa Nemčiji dovolila 50 letno dobo v poplačilo vojne odškodnine. Do leta 1922. mora Nemčija plačati 10 milijard. Glede drugih obveznosti, katere bi morala prevzeti tudi Avstrija, hoče ententa počakati, dokler ni popolnoma na jasnem o političnih, gospodarskih in finančnih odnosih med Nemško Avstrijo in Nemčijo.

Boljševiki v Parizu.

LDU Berlin, 17. marca. (ČTU) S švicarske meje poročajo: »Journal« objavlja vest, da so v bližini Pariza aretirali tri ruske boljševike, ki so baje potovali v Pariz, da razstrelijo Eifflov stolp.

Pred splošno stavko na Angleškem.

LDU Frankfurt, 17. marca. (ČTU) Iz Chiassa poročajo: Bureau Europa Press poroča preko Milana iz Londona, da je le malo upanja, da se prepreči splošna stavka na Angleškem. Nezadovoljnost med delavskimi zvezami je čim dalje večja. Rudarji zahtevajo podražavljenje rudnikov, železničarji pa podražavljenje transportnih podjetij. Položaj je vedno resnejši, zlasti ker se tudi druge poklicane skupine pripravljajo na stavko.

Stavka v Newyorku.

LDU Basel, 17. marca. (ČTU) Listi poročajo iz Newyorka: Vsled izbruha stavke pristaniških delavcev je nevarnost, da se zaostavi celokupno plovstvo. Prevoz živil se bo vršil iz drugih pristanišč, vendar pa so se tudi že drugod pristaniški delavci izjavili solidarnim.

Ogrski železničarji za stavko.

LDU Budimpešta, 18. marca. (ČTU) Ministrski svet je sklenil ustanovitev ministrstva za socializacijo, ki naj prevzame vso industrijo, ki se nahaja v upravi različnih ministrstev in pripravlja državno upravo industrij, ki so zrele za socializacijo. Organizacijsko delo novega ministrstva se začne že v prihodnjih dneh. Iz Londona se poroča: Vodja angleških železniških delavcev Thomas se je izrazil v nekem pogovoru, da je pozaj zelo resen. Železniško osebje je z 9 letinsko večino za stavko. Vodje so izgubili kontrolo nad delavci. Vlada bo torej morala ugoditi zahtevam delavcev, če noče, da pride do stavke. Thomas je potem rekel, da je storil vse, kar je mogel, da prepreči nadvlado ekstremistov. Načelja se, da se bodo pogajanja vršila na tak način, da ne pride še prej do stavke. Včeraj je govoril Thomas z Lloyd Georgejem in predsednikom železniškega sveta in ti so mu izjavili, da je položaj obupen.

Demonstracije v Budimpešti.

LDU Budimpešta, 17. marca. (ČTU) OKU poroča iz Pape: Povodom demonstracije, ki jo je tukajšnja socialnodemokratska stranka uprizorila v sredo, je skupina demonstrantov udrila v prostore kršč. soc. stranke, razbila pohištvo in vrgla spise na cesto. V petek zvečer so neznane osebe streljale skozi okno v stanovanje dveh socialističnih voditeljev. Ta dogodek je ozlovoljil tukajšnji eskadron 7. husarskega polka, ki je skupno z drugimi vojaki socialističnega mišljenja šel k poslopju kmetske stranke, kjer se je ravno kar vršila seja s kršč. soc. stranko glede ljudskega shoda, ki so ga nameravali sklicati v nedeljo. Vojaki so hoteli udreti v prostore, naleteli so pa na hud odpor, narkar so jeli streljati skozi okna. Pri tem sta bili dve osebi ubiti, pet pa težko in deset lahko ranjenih.

LDU Budimpešta, 17. marca. (ČTU) Ogrskega ministra za prosveto Ivana Vassa so v nedeljo popoldne socialni demokratje napadli na nekem shodu. Vsled tega je minister Vass podal predsedniku Karolviju ostavko.

LDU Budimpešta, 18. marca. (ČTU) Minister za bogočastje Ivan Vasz, katerega so v soboto pri volilnem zborovanju napadli socialni demokratje, zahteva zadoščenje in žuga s svojo demisijo.

Živila za Evropo.

LDU Berlin, 17. marca. (ČTU) Iz Rotterdama se poroča: Kakor doznava »Morning Post« iz Newyorka, je v Ho-

oknu pripravljenih 65 transportnih ladij z živili za osrednje države. Te ladje bodo šele odplule, kadar bo izročila Nemčija svojo trgovsko mornarico.

LDU Berlin, 17. marca. (DKU) WU poroča o včerajšnji seji komisije v Bruslju: General von Hammerstein je prosil za dovoljenje izvoza živil iz Rotterdama po morju v Hamburg, Stetin, Warnemünde, Rostock in Wismar, ker prevoz na kopnem za časa ni mogoč. Amerikanski zastopnik je izjavil, da bo 20. marca približno 2000 nemških sanitetnih vojakov iz Thursa s posebnim vlakom odpotovalo v Limburg. Foch je s pridržkom privolil poveljujočega angleškega generala v Baltiškem morju v svrhu oskrbljevanja nemških čet z živili v Vindavi dovolil vožnjo ob obali med Libavo in Vindavo. Kakor je izjavila angleška komisija, ne obstoja nobena uvozna prepoved za surovine v nemško ozemlje, ki je zasedeno od angleških čet.

LDU Hamburg, 17. marca. (DKU) Osem parobrodov bo še ta teden zapustilo hamburško pristanišče v svrhu prevažanja živil v Nemčijo.

Raznoterosti.

LDU Berlin, 17. marca. (Dun. KU) Kakor poroča »8 Uhr Abendblatt«, so nepoznani zlikovci danes popoldne odprli s ponarejenimi ključi izložbeno okno zlatarja Stössa v Friderikovi ulici ter ugrabili iz izložbenega okna nakite in dragocenošti več kot pol milijona mark.

LDU Berlin, 17. marca. (Dun. KU) »8 Uhr Abendblatt« poroča iz Hallja: Akcijski odsek za splošno stavko v Srednji Nemčiji javlja v nasprotju z drugimi poročili, da se v doglednem času ne namerava uprizoriti novo splošno stavko.

LDU Kopenhagen, 17. marca. (Dun. KU — Brezlično.) Kakor se poroča iz Moskve, so zopet poizkušali umoriti Ljennina. Ko se je vozil z avtomobilom po mestu, je nekdo iz hiše s strelji ranil šoferja, ni pa pogodil Ljennina.

LDU Sevlija, 17. marca. (Dun. KU) »Agence Havas« poroča: Po zborovanju, na katerem so zastopniki radikalne stranke imeli sčuvajoče govore, je prišlo do spopadov. Padli so strelji, nakar je tudi orožništvo začelo streljati. Padlo je 12 oseb. Redarstvo je aretiralo več izgrednikov.

Libau, 16. marca. (DKU) Po brezlični brzoyavki iz Moskve so čete vodje Kozakov Grigorijeva zasedle Kerson. Ententne čete so zapustile po težkem boju mesto.

Iz pokrajine.

Deputacija svojcev vojni ujetnikov. Priprave še niso popolnoma izvršene. Člani deputacije naj se vsak dan v vseh dnevnikih zanimajo za to stvar, ker je mogoče, da bo treba kar nemudoma nastopiti.

Kr Od komisije za terjatve proti bivšemu erarju se nam poroča, da se je konstituirala. Za poslovanje je treba dobiti še nekaj verziranih uradnikov. Komisija bo vse spise priglašanih terjatev pregledala in predelala. Zrijava, katere so z do-

kazili tako opremljene, da je likvidnost terjatve dokazana, se bodo takoj odstopale posameznim likvidujočim ministrstvom na Dunaju v likvidiranje in izplačilo. Prijave, katerim nedostaje takih dokazil, pa se bodo morale v svrhu spopolnitve vračati strankam. Da se komisiji delo olajša, naj vsakdo priloži svoji prijavi tudi vsa potrdila, ki jih ima za svojo terjatev.

Kr Prihodnji jožefovski semenj v Metliki se vrši v sredo, dne 26. marca.

Kr Iz Loč pri Konjicah. Nedavno smo čitali v nekem listu, kako nesramne psovke rabi gostilničar Valant za Slovence in Jugoslovane sploh. Radi teh gostilničarjevih nesramnosti, je ta gostilna razupita daleč naokrog. Pripetilo se je, da je vrgel slovensko učiteljstvo na cesto s psokami: »Alle Jugoslaven sind lauter Hunde.« In zdaj ne razumemo, kako more isto učiteljstvo in drugi Slovenci še pohajati v to gostilno? Ako bi bili mi malo bolj zavedni, bi ne nosili naših grošev ravno takim zagriženim nemčurjem v žepe. In le-ti bi bili potemtakem že zdavnaj prisiljeni pobrati svoje pete. Torej malo več zavednosti in ponosa!

Kr Rokovnjaške razmere v Vevčah in okolici. Gotovo ne obsojajo v celi Sloveniji tako slabe varnostne razmere, kakor v Vevčah in okolici. Skoro ne mine noč, da ne bi bilo vlomneno v kako poslopje, tako, da je prebivalstvo že skrajno razburjeno. Komaj je bilo vojne konec, že so pojavile očitno dobro organizirane tatinske družbe, ki obstojajo iz mnogih domačih delamrznih elementov, pred katerimi ni nikoli varna lastnina, pa tudi ne pošten človek. Naj si predrzne kdo koga sumničati, takoj je slišati nevarne grožnje, da si vsak premisli in molči, med tem ko ti banditi nemoteno naprej kradejo. Saj je obče znano, da so člani te tatinske organizacije ob času preobrata kar z vozovi odvažali moko, slanino, sladkor itd. iz bližnje zaloške postaje, katere stvari so potem razprodajali. Ko tam ni bilo več plena, posvetili so svojo pozornost raznim kmetom, trgovcem in gostilničarjem, posebno pa papirnici, v kateri je bilo že nebroj vlomov izvršenih. Nedavno so popolnoma izpraznili skladišče tovarniške aprovizacije, tako da se ta mesec delavstvu ne more ničesar razdeliti. V soboto ponoči so hotel nekemu delavcu odpeljati živega prašica iz hleva, lastnik pa je spal v hlevu in obstrelil enega izmed uzmovčev. Poprej pa se je izvršilo nebroj vlomov po drugih hišah, katere ni mogoče vse popisati. Imamo sicer orožniško postajo in orožnike, a ti niso v stanju napraviti konec temu rokovnjaštvu, akoravno se tatvine že pol leta intenzivno ponavljajo. Pa tudi osebno ni človek nikdar varen, zlasti pa ponoči ne, kajti izvršilo se je že več napadov na osebe, koje tem banditom niso po volji. Te razmere so postale naravnost neznosne in ker so naši orožniki brez moči, se naposled moramo obrniti do vlade z nujno prošnjo, da pošlje nemudoma dovolj in boljših varnostnih organov in da napravi konec temu rokovnjaštvu. Upamo, da naša prošnja ne bo brez uspeha, sicer bi si morali pomagati na drug način.

Kr Književno naznanilo. Šole in izobraževalna društva, kakor tudi gojitelji domače glasbe, opozarja podpisane, da je sestavil za uporabo pri proslavi zgodovinskega dogodka ujedinjena naroda Siles lahko izvedljivo spevoigro »Živela trojmena Jugoslavija« ki pride kmalu na svetlo, ako se oglasi povoljno število naročnikov. Delce obsega petje (s spremljevanjem klavirja ali harmonijā) in deklamacije ter se lahko uporabi pri vsaki patriotski priraditvi. Morebitna naročila naj se kmalu pošljejo na naslov podpisanega. Cena bo okrog 8 kron. Razpošiljalo se bo samo po povzetju. Anton Kosi, šolski ravnatelj v Središču.

Kr Regulacija Save in Kolpe. Trgovska in obrtna zbornica v Zagrebu se je obrnila na merodajne činitelje s spomenico, da bi reki Sava in Kolpa z uravnavo napravili plovni. Trgovinsko ministrstvo je predloge upoštevalo in se bo že v letošnji proračun uvrstila postavka za regulacijo Save in Kolpe.

Kr Dve vreči cekinov je ukradel. Predtekli teden sta dospela v Zemun za Belgrad dva vagona zlatega in papirnatega denarja ter vrednosti Srbske državne narodne banke. Med tem je zmanjkalo dvoje vrečic zlata. Ugotovljeno je bilo, da sta ti dve vrečici vredni 60.000 dinarjev in da si ju je prilastil kapetan Radovan Pavlovič, dodelen mestni komadi v Zemun. Zaprli so ga in mu vzeli denar.

Kr Bosna dobila živež. Pred kratkim je dospela iz Zelenike za Bosno večja količina živeža od entente. Pošiljatev obsega predvsem mast, soljeno meso, klobase, slanino, gnjatovino in kondenzirano mleko.

Kr Avstro-ogrsko trgovska mornarica v italijanskih rokah. Reški »Giornale« poroča, da je Italija popravila že vse bivše avstro-ogrsko trgovske ladje, ki jih je bila po vojnem pravu zaplenila. Teh ladij je 65. Vse so zopet v najboljšem stanju.

Kr Pessimo pane — skrajno slab kruh, naravnost nevziten kruh reže »mati« Italija Rečanom. Tako toži nekdo v reškem »Giornale«. Pravi, da tako slabega kruha še niso imeli v tej vojni in da je naravnost vnebovpijoče, kaj se z ljudstvom počenja. Ve, da se bo očitalo, da so take tožbe nepatriotske, ma santo Dio, ali je prav, da mora ljudstvo jesti tak kruh, dočim je bogatinom na razpolago v poljubni množini najfiniši beli kruh, čeprav po 4—7 kron kilogram. Pa je že tako: ubogo ljudstvo se mora udati v vse in molčati na vse. — Rečani so torej dobili mačeha, ne pa mater.

Kr Cene v Reki. Za drugo polovico marca so določili v Reki za mestno aprovizacijo naslednje cene: moka za kruh, poldrug kg na osebo, po 1 K kg; olje v poljubni množini po 14 K, mast po 16 K, testenine (pol kg na osebo) po 4 K kg, oslajena kava (četrt kg) po 6 K kg, milo (pol kg) po 6 K, sol (četrt kg) po 64 vin, riž (pol kg) po 3 K, sladkor (četrt kg) po 6 K, ječmen (20 dkg) po 3 K, razen tega paradiznikove konzerve. Krma: oves po 1 K, tropine po 70 vinarjev, pšenični otrobi 1 K kg.

Kr Zanimivo šolsko podietje. V Belgradu so dosedanje Hajdukovićevo gimna-

ijo preosnovali v »Svobodno gimnazijo«, kateri se more učiti, kdor hoče, ne glede na starost in prejšnje šolanje. Vsak si more izbrati predmete, katere sam hoče. Na željo more vsak napraviti izpit o svojih vednostih in dobiti izpričevalo, a izpit ni obvezen. Zaenkrat so obdržali učni načrt državnih gimnazij.

kr **Skupščina velike duhovščine** (arhiepiskopije) se je začela v Beogradu. Na dnevnem redu je med drugim vprašanje o popolnitvi škofovskih stolic. Navzoč je tudi vikiški vladika Dositej.

kr **Za 30.000 kron vreč ukradli** so tatovi iz plombiranega vagona na zagrebškem kolodvoru.

kr **Cene na Hrvatskem padle**. Na Hrvatskem je cena platnu od 45—80 K padla na 18 K meter, cena sukancu pa od 50—60 K na 10—12 K za kolesce; jajca so po 40 vinarjev kos.

kr **Jugoslovanska mlinarska zveza** se je ustanovila 5. t. m. Vsi večji mlini na Hrvatskem in v Slavoniji, v Bosni in Sloveniji so se pridružili. Upanje je, da se Jugoslovanski mlinarski zvezi priključi tudi mlinarska zveza v Vojvodini.

Iz Ljubljane.

! **Smrtna kosa**. Umrli so: Frančiška Medar, zasebnica, 85 let. — Josip Zdešar, slovenski brat, 37 let. — Helena Kosem, zasebnica-hiralka, 79 let. — Fran Štular, občinski ubožec, 71 let. — Feliks Andrejka, posestnikov sin, 22 let. — Ivana Vohinec, mestna uboga, 49 let. — Alfonz Rozman, natakari, 20 let. — Neža Rihar, mestna uboga, 76 let. — Melita Lichtenberg, hči zastavnice, 2 mes. — Neža Hailer, hiralka, 81 let. — Lucija Hlebš, dninarica, 60 let. — Janez Januš, žagar, 60 let. — Ivan Kenda, kočar in cerkvenik, 53 let. — Ana Perko, posestnikova hči, 8 let. — Neža Prezovar, beračica, 59 let. — Anton Žerga, strojevodja v v., 72 let. — Alojzija Anžič, tob. delavka v p., 65 let.

! **Državna posredovalnica za delo**, podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu (od 9. do 15. marca 1919) je iskalo delo 141 moških in 68 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 233 moških in 70 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 77. Pri vseh podružnicah Državne posredovalnice za delo je od 1. januarja 1919 do 15. marca 1919 iskalo delo 3367 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 3167 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 703. Delo iščejo pisarniške moči (172), trgovski uslužbenci (118), sluge, tov. delavci (176), služkinje, mizarji, kolarji, ključavničarji, kovači, zidarji, tesarji, pleskarji, čevljarji, krojači, peki, mlinarji, mesarji, rudarji, natakariji itd. — V delo pa sprejme posredovalnica davčna praktikanke, delavce za v. tov. za čevlje, tesarje, zidarje, krojače, šivilje, služkinje, mlinarje, in razne druge obrtnike.

! **Krojaško nakupovalno društvo** naznanja svojim članom, da se je reduiral sukanec po najnižji ceni ter naj gg. člani pridejo ponj. V zalogi so tudi različne vrste gumbi.

! **Zadruga krojačev v Ljubljani** naznanja svojim članom in članicam, da se vrši važen sestanek dne 25. marca 1919 dopoldne ob 10. uri v hotelu »Union« v sobi (Rožcib), poleg točilnice.

! **Fizol v kompenzacijo za sladkor** prevzame Žitni zavod po svojih komisijonarijih. Kdor odda 20 kg fizola, prejme 1 kilogram sladkorja. Žitni zavod plača fizol po 2 K kg, sladkor pa oddaja po 6 K kg.

! **Zgubil se je vozni listek** od cestne električne železnice, Kdor ga je našel, naj ga blagovoli oddati na naslov Mihael Mosker, Dunajska cesta 38 ali pa v Jugoslovanski tiskarni.

Politična kronika.

p **Ne priznamo ločitve!** Hrvatsko katoliško akademsko društvo »Domagoj« je na svoji protestni skupščini 15. t. m. sprejelo resolucijo, da v naši ustavi uropane nam pokrajine ne smejo izostati, marveč se morajo vpoštevati in voditi dalje kakor naše, dokler ne pride čas, da jih rešimo izpod italijanskega jarma. Pozivajo ves narod, posebno pa dijaštvo, naj zastavi vse svoje sile, da se to čim preje zgodi.

p **Italijansko vojaštvo v Splitu** izživja. V nedeljo, 9. t. m., so italijanski mornarji v Splitu na obali uprizorili nesramno izživljanje občinstva ter grozili z orožjem. Tudi drugod v mestu so napadali mirne meščane. Več oseb je bilo ranjenih. Vojaštvo so nahujskali in napojili splitski italijanaši.

Žena.

ž **Socialne konference za žene** je začela prirejati Kršč. ženska zveza v Zagrebu. Konference vodi p. Ivan Kujundžić D. J.

ž **Kitajski posli**. Kitajsko pojmovanje ne dovoli, da bi opravljala taj-taj, to je evropska gospodinja, domača dela. Če se tako daleč spozabi, se ji zaničljivo smejejo in rogajo. A ona je sama vesela, če ima pomočnike, zlasti še, kadar se vročina dviga, tako da je vsako delo doma oteženo, celo onemogočeno. Vsak kitajski posel ima svoje odkazano delo, preko katerega ne naredi ničesar, tudi noče ničesar narediti. Če bi si morali pomagati drug drugemu, delajo zmiraj težkoče in šele po opetovanem prigovarjanju jih je mogoče dovesti do skupnega dela. Strogost nič ne pomaže, Kitajec ima pač svoje nazore, čisto drugačne kakor mi. Kuhar opravlja kuhinjo, to se pravi, on pripravlja jedila. Pri umivanju posode, snazenju kuhinje mu mora pomagati ali pa je poseben posel nastavljen za to. Kuhar hoče varovati svoje dostojanstvo in svoje roke. Mladi pomagač pa briše prah, snazi obleko, streže pri mizi in sprejema goste. Kuli — to je sploh ime bolj za težaka — opravlja surova dela. Vode pa ne nosi, za to ima gospodinja posebnega vodnega kulija, ki ne spada k hišnim poslom in dobi za svoje delo na mesec dveipol do triinpol krone. Plače poslov sploh niso velike. Kuhar dobi 50 K, mladi dečko 30, kuli 25, a se mora sam hraniti. Nikdar ne bi eden teh ljudi sna-

žil stranišča. Vsako jutro pride stara žena, vzame za gnojilo tako dragoceno tvarino in dobi za to na mesec pet do sedem inpol krone. Za krpanje obleke in šivanje nogavic pride kaka ženska v hišo in ji plačajo 150 do 200 kešov na dan (1260 kešov je 5 kron). Posli pa, ki ne znajo angleško, so seveda skromnejši in cenejši. S prehrano poslov pa nima evropska gospodinja na Kitajskem nič opraviti. Kuhar skrbi sam zase, oženjenemu kuliju prinese hrano otroci ali pa gre domu jest. Kaj bi dale naše gospodinjice za to. Glavna hrana v notranji Kitajski je kaša, bolj proti obali pa riž. Kitajec kuha riž prav izvrstno, vsako zrno ostane celo in je vendar prav mehko, cela godlja je suha. Visoko z rižem napolnjene skodelice so hitro prazne, napolnimo drugo, večkrat tudi tretjo in četrto, riž si porinemo v usta s klinčki ali palčicami. Iz drugih skodelic jemo prikuhe, zopet s pomočjo palčic, tako meso, zelenjavo, ribe, školjke, morsko travo itd., vse hudo papricirano. Juho jedo z žlicami iz porcelana. Če prihaja čas obeda, prenehajo vsi takoj z delom, tudi če bi bilo dobro, da se delo konča. Slišimo vzklike: Zelo sem lačen, ne morem delati itd. Bolj kakor Evropejec si želi Kitajec pri jedi miru. Najprvo se mora dobesedno napolniti, kakor pravi, potem skodelica čaja ali riževega vina in pipica, šele nato se delo zopet prične. Pojem snaznosti je na Kitajskem čisto drugačen kakor pri nas. Ni čuda, Kitajci morajo biti vsled velikega števila varčni, morajo živeti skupaj natlačeni in tako so na snaznost popolnoma pozabili. Z istim prtom, s katerim snazi krožnik, si obriše Kitajec če treba tudi znoj s čela. V neki evropski hiši si je umival kuhar noge v skledi za juho. Pa saj pri nas večkrat ni dosti bolie, pomislimo samo na grdo razvado, da jedo psi z istega krožnika kakor ljudje.

Po svetu.

s **Zmaga zrakoplovbe**. Znani italijanski izdelovatelj načrtov za zrakoplove Caproni je izjavil enemu soursedniku nekega zrakoplovnega časopisa, da bo moderno zrakoplovje v tekmi s železnicami in parobrodi zmagało. Veliki zrakoplovi, ki bodo preskrbljeni z več stroji in ki bodo odgovarjali vsem tehničnim predpisom, bodo popolnoma obvarovali vsake nesreče. Število potnikov, ki se bodo vozili s takimi stroji, bo kmalu doseglo število 100. Vsa velika svetovna mesta bodo zvezana z gosto zrakoplovno mrežo in računati moramo z letom preko oceana v Ameriko.

s **Ženska poslanica v Perziji**. Scarlati piše v »Minevre« o ženskih in o njih najnovejšem političnem delovanju, pa ob ti priliki pripoveduje dogodbe davne preteklosti ženskega prava. Neka Marija Pettit se je bila zaljubila v diplomata Fabrea ravno, ko ga je bil poslal kralj Ludovik XIV. v Perzijo ko rednega poslanika. Ta ženska je šla v Turin, oblekla se v moško obleko in se vtihotapila v ladijo, ki je peljala Fabrea v Perzijo. Ni se prikazala nikomur, dokler ni bila prepričana, da je na

norejo več vrniti. Tako je mogla biti v bližini ljubljene človeka. Ko so šli s kavano skozi Sirijo, so Arabci navalili na popotnike in ubili poslanika. Marija Petit se sprva bridko zajokala nad tem, potem pa se je opogumila in se imenovala za poslanikovega namestnika. Ekspedicija je prišla do šaha, ki je sprejel nežnega in mladega poslanika z vsemi častmi. Ko se je povrnila na Francosko, je doživela razočaranje. Kralj jo je dal zapreti zato, ker si je lastila čast, ki ji ni pristojala. Kralj bi ji bil še odpustil, toda ves diplomatski zbor se je dvignil proti nji, češ, da je vrgla vsled svojega samolastnega nastopa na poslaniški poklic odsev smešnosti. Najhujši je bil grof Ferriol, ki je pisal iz Carigrada pismo za pismom in prinašal dokaze, da je hotela Marija Petit prestopiti k mohamedanski veri in da je vprizorila na vsem orientu burne skandale s svojo nemoralnostjo. Na njeno srečo je grof Ferriol kmalu na dvoru v nemilost in na ta način se je Petit rešila.

s Francoski filozof o ženski volilni pravici. Kot poroča »Matin«, se je obrnila neka mlada dama na nekega starega filozofa z vprašanjem, kaj on misli o ženski volilni pravici. »Ne mislim nič,« se je glasil njegov odgovor. Toda, ko je mlada dama še nadalje silila v njega, ji je odgovoril: »Ta stvar ni tako velikega pomena. Kar edino bi moglo imeti vpliv na narodni napredek, bi bile praktične šole, preureditev elementarnih šol, temeljne premenbe pri izpitih.« To je damo ujezilo, »a je dejala: »Francozinja je v ti vojni dokazala, kaj more.« »Tako je,« je dejal filozof, »toda ona je za časa miru dokazala, kaj ne more.« — »In to je?« je vprašala vznemirjena dama. »Da ne rodi otrok,« je odgovoril filozof brezobzirno.

s Nansen o diplomatski misiji. V Pariz je prišel raziskovalec severnega pola Nansen v diplomatski misiji. Konferiral je z lordom Cecilom in polkovnikom Housejem o zvezi narodov. Zavladalo je mnenje, da morajo biti vse nevtralne dežele člani te zveze. — To mnenje je šele zavladalo? No, mi smo bili že davno tega mnenja. Še več, hoteli smo tudi, da so tudi bivši sovražniki člani te zveze, da si prihranimo bodoča maščevanja. Sicer bo to »zveza izvoljenih«.

s Moč z dvema ženama. V l. 1915 sta prišla dva vojaka v rusko ujetništvo. Ker sta bila oba velika prijatelja in sorojaka — Ogra iz Militiča — sta naredila tako, da sta prišla k nekemu kmetu ko delavca. Tam sta se zaljubila vsak v eno kmetovih hčera in se pozneje tudi poročila. Mlada para sta živela v zakonski sreči. Prišel pa je konec vojske, enega ujetnikov je prišlo domotože, napravil se je na pot, in naročil kmetu, naj pripelje ženo za njim, kakor hitro se uredijo razmere. Ko je prišel srečno domov, ni nič omenil, da je že poročen v Rusiji. Ko so mu stariši mnogo prigovarjali, je stopil v nov zakon z neko Mažarko, s katero je živel v srečnem zakonu, dokler ni pred tedni prišel kar naenkrat kmet iz Rusije, ki je pripeljal na Ogrsko prvo njegovo ženo. Misliti si morate začudenje starišev in druge žene, ko mu je padla Rusinja krog vratu in ga pri-

srčno pozdravila. Ko so celo stvar pojasnili, so se pričeli pogajati s ženami, kateri obe sta trdili, da imata pravico na moža. Sodniku bo pač težko razsoditi, tako, da boste obe ženi zadovoljni in da se nobeni ne zgodi krivica.

s Mrzel zrak proti jetiki. Naziranje, da morajo živeti jetniki v skrono zakurjenih prostorih in se morajo varovati zlasti pred prepihom, sedaj ne veja več. Cisto drugo naziranje je zavladalo. Zaravnanje jetičnih v svežem zraku se je tako oonesilo, da se ga bodo v splošnem oprijeli in tudi držali. Sicer pravi neki ameriški zdravnik, da ni nikakor dokazano, da bi vpliv solčnih žarkov blagodejno vplival na jetične in tudi ne, da bi bilo idealno podnebrje za jetične ravno ono z dosti solnca. Pravi, da je ravno mrzel zrak prav posebno zaravilen, da je pa topota v zvezi z viago prav zanič. Opira se pri svojem dokazovanju na poskuse z morskimi preščkami, ki so jih cepili z tuberketbacili in jih izpostavili raznovrstnim higieničnim in klimatičnim razmeram. Nekateri so imeli na deželi, druge ob morski obali, druge na raznih višinah in pod raznim solncem. Nekaj pa so jih dejali v pariški laboratorij v temen prostor, kojega okna so bila vedno odprta. Vse poskusne živali so dobivale isto hrano. Kakor hitro je ena poginila, so jo poslali v Pariz v preiskavo. Dogodil se je čudež, da so najdalje živele živali v temnici pariškega laboratorija.

Dočim pravimo, da je najidealnejše podnebrje za jetične ono z dosti solnca, malim vetrom, suhim zrakom in ne preveliko višino nad morsko gladino, je neki angleški zdravnik spravljal svoje bolnike na kraje z malo solnca, nasprotno pa močnimi vetrovi, mnogo vlage in prav nizko višino nad morjem. Uboji bolniki, ki so prav za prav samo poskusni predmeti za žep tega ali onega zdravnika.

Amerikanski zdravnik je trdil, da ugodni uspehi v zdravljenju bolnikov v švicarskih Alpah in v visokem gorovju sploh niso delo solčne svetlobe, pač pa delo mrzlega zraka. Zboljšanje bolnikov se na takih krajih pojavi zmiraj šele takrat, če je koža že močno ožgana in nam da nekako varnost pred svetlobnimi žarki. Saj je znano, da blede ljudje, ki ne postanejo rjavi, tudi ne ozdravijo. Največ uspehov dosežemo tudi v visokem gorovju zmiraj le pozimi. Morebiti so ti uspehi v zvezi z globokim dihanjem v višinskih krajih. V Oetztskih Alpah so šteli v višini 3300 metrov med samimi ledeniki številno dihov, izpostavili so kožo glave in rok polni luči in so pustili vplivati nanjo znane ultravioletove žarke. Poprečno dihanje je znašalo na minuto sedem dihov. To je pa dosti manj kakor v dolini. A s počasnejšim dihanjem se je pojavilo globočje vsrkavanje zraka. Tako ameriški in angleški zdravniki. Današnji nauk pa pravi: Veliko solnca, visoka lega, če le mogoče med 1200 in 1800 metri, čisti zrak, pa je vseeno, ali je topel ali mrzel, samo da ni vlažen. To so dognali najnovejši poskusi v najbolj znanih in preizkušanih sanatorijih.

s Umor v Zagrebu. V Zagrebu so našli v neki koluži blizu železniške proge na samoborski cesti truplo mlade žene v črni

obleki, ki je bila kakih 22 let stara. Bila je zamotana v razparano vrečo, okoli nje pa so ležale prazne steklenice različne velikosti. Sodi se, da je ta žena Primorka, ki je prišla v Zagreb prodajati olje. Truplo ima na desni in na levi strani glave rano, ki je napravljena od uboda z nožem ali bajonetom. Truplo so fotografirali in jo prinesli v mrtvašnico. Storilec je neznan. Skoraj gotovo, da žena ni bila umorjena na onem mestu, kjer so jo našli, ampak je bila tja samo prepeljana z vozičkom, pokritim z vrečo in s par steklenicami na nji, da so ljudje mislili, da vozi morilec steklenice.

s Bivši cesar Viljem se boji noža. Viljem postaja od dne do bolj nervozen. Kot javlja neki pariški list, ga je zdaj strah noža. Viljem vidi zdaj same nože; na njegovi pisalni mizi, na nočni omarici, v postelji... Tu pa tam se zasliši iz njegove sobe krik, sluga prihiti in Viljem mu veli: »Ondesite proč ta nož!« Sluga napravi tako, ko da je izvršil povelje, in strah ga nekaj časa popusti. Čez kakih deset minut pa se nož pojavi zopet — seveda samo v Viljemovi domišljiji — in začnejo se nove muke. Dpisnik pariškega lista je imel priliko, da je videl bivšega cesarja na izprehodu v ameriškem parku, ne da bi govoril z njim. On pravi, da nosi Viljem neko staro oguljeno uniformo in klobuk s peresom in da se opira na palico.

s Zverinstvo na zverinstvo. Zagrebški listi poročajo o novem zverinstvu. Nek delavec v tovarni za katran je zapazil pred nekaj dnevi, kako plavajo v potoku kosi doždevnega govejega mesa. To se mu je zdelo čudno, ker je že par dni prej dobil na tem mestu kos mesa od hrbtnjače. Ko je potegnil doždevno goveje meso iz vode, je videl, da so to človeške noge brez stopal. Ko je policija preiskala okolico, je našla 150 m od tovarniškega poslopja ostanke dveh nog, ki izvirajo gotovo od neke ženske. Omenjeni delavec je bil našel prej poleg mesa od hrbtnjače v potoku tudi krvavo žensko srajco, a je pustil, da je oboje odnesla voda. Tu se je moral zgoditi zločin, kot ga še nismo doživeli.

s Telefon preko morja. »Le demokracie Nouvelle« piše, da bo mogoče čez leto dni telefonirati v Ameriko enostavno, zahtevajoč številko to in to, ko iz kavarne v kavarno.

s Markiz Patrizi. V Florenci in v celi Italiji se živo komentira blaznost markize Patrizi. Markiz Patrizi, oženjen, bogat in poveljnik avtomobilnih čet, je bil poslan meseca oktobra preteklega leta na svojo nesrečo po vojaških poslih iz Florence v Milan. V Milanu je naletel na nekega svojega prijatelja, ki ga je uvedel v milansko nočno življenje. Markiz je igral, izgubil mnogo denarja in pal v roke pijavk. Iz obtožbe, ki jo je bil markiz vložil, se vidijo potankosti njegove usodne poti v Milan. Kot je znano, mu je ponudil neki spekulant denarja, da poravnava nuje igralske dolgove. Stvar se je tako zapletla, da je narastel dolg na 800.000 lir. To je povedal očetu, ki je izposloval, da je policija zaplenila za 400.000 lir menic. Medtem pa je prejel oče brzobjavko: »Ne morem prenesti sramote, Oprostil!« Prestrelil si je lobanjo.

s Čudna pošiljka na laško komisijo za premirje. Laška komisija za premirje je prejela po pošti od neznanega pošiljatelja zaboj, v katerem so bili mašni kelihi, kafilnice in različna druga cerkvena srebrnina, dalje cerkvena obleka v visoki vrednosti, mašne knjige in drugi predmeti. To so najbrž predmeti, ki so bili uropani v okolici Vidma, in jih je hotel storilec na ta način vrniti. Dragocenosti bodo poslali v Videm, da jih izroče na pravo mesto.

s Ceno blago v Parizu. Pariški časopisi prinašajo oglase velike trgovske hiše »Luvre«, kjer se ponuja na prodaj obleka. Najelegantnejši plašč stane 98 frankov, bluže po 10 do 12 frankov, 2 žepna fina robca 12 frankov, popolna elegantna moška obleka 120 frankov, moške srajce 6 frankov, klobuk 13 frankov, glave rokavice 3 franke, čevlji od 20 do 40 frankov. Če pomislimo na našo blago, moramo zdihniti: Srečni Parižani!

s Vseučilišče v Požunu. V Požunu bodo Čehi ustanovili vseučilišče, ki ga bodo imenovali »Wilsonovo vseučilišče«. Če bi nam bilo ležeče na tem, da damo vseučilišču kako ime, bi ga danes pač težko izbirali med svetovnimi možmi.

s Ententa skrbi za Nemško Avstrijo. Kot poročajo listi, je izrekla ententa Nemški Avstriji za 30 milijonov kron kredita; odračunali se bodo zneski dosedaj poslanih živil. Poleg tega ji bodo poslali žita iz Argentine. Nadalje bo sledil uvoz masti, mesa, riža in kondeziranega mleka.

s Varnostne odredbe za predsednika Wilsona. Kot javljajo iz Pariza, je ameriška vlada odredila vse, da se z ozirom na napad na predsednika Clemenceaua in z ozirom na odkrito zaroto v Bostonu obvaruje življenje predsednika Wilsona in drugih vodilnih ameriških državnikov, ki se mudijo na mirovnem posvetu v Parizu. Odrejena je posebna varnostna služba, ki ima nalogo, da vestno pazi na predsednika Wilsona. Šef te varnostne službe je odgovoren tudi za sigurnost ostalih članov mirovne konference.

s Prenos mrtvega telesa Miss Cavel v London. Iz Londona javljajo, da je angleška vlada sklenila, da svečano prepelje v London smrtne ostanke Miss Cavel, ki so jo bili Nemci umorili v Belgiji zato, ker je bila vzela pod streho dva belgijska vojaka.

s Nemški Pavliha. Vsak narod ima svoje ljudi, ki ga zabavajo, mi Pavliho in Kljukca, Turki Nazredina, Nemci barona Münchhausna itd. Nobeden menda ni znal tako lagati kakor ta baron. Pripovedke o njem so pa izšle najprvo na Angleškem in v angleškem jeziku. Dolgo časa so se prepirali, kdo je to spisal, prišli so na razne ljudi, pravega pa le niso zadeli, kajti pisatelj je imel dovolj tehten vzrok, da ni silil s svojim imenom na dan. Bil je Hanoveranec, pisal se je Raspe, bil je svetnik in profesor v Kasselu in dobro se mu je godilo. Hotel je pa, da bi se mu še boljše godilo in je izmaknil iz zaupane mu blagajne za 2000 dolarjev novcev in redkih dragocenosti. Ušel je, ušel so ga, zopet je ušel, na Angleškem si je nadarjeni mož zopet opomogel. Tam je pa zbral zlagane dogodbe onega barona in jih je izdal. A

kako je prišel Raspe do tega barona? Sicer so Münchhausenove laži pravzaprav last celega sveta, vendar je moral Raspe imeti kak stik s podobnim posestnikom tega imena. Seveda človek težko verjame, kako je mogel priti sedanji baron Hieronim do te precej dvomljive časti, da nosijo po vsem svetu laži ravno njegovo ime. Bil je res na Ruskem in je postal tam konjeniški stotnik; šel je potem od vojakov proč in je mirno in zadovoljno živel doma na Nemškem. Samo nazadnje se mu ni dobro godilo, njegova premlada druga žena mu je napravila marsikako bridko uro. Ali je pa znal ta Hieronim tako lagati kakor oni v knjigi? Nikakor ne. Ljubil je resnico in je bil zelo užaljen, ko je izšla leta 1786. Bürgerjeva prestava one knjige, zelo se je jezil, da vse take nesramnosti njemu pripisujejo in je rekel, da so mu vzeli čast. Baron nikakor ni rad klepetal, bil je celo, zlasti v poznejših letih, redkobeseden in je malokomu zaupal. In vendar je bila neka zveza med njim in lažnikom v knjigi. Kajti če je sedel po večerji v zaupnem prijateljskem krožku, kadec pipo iz morske pene in veseleč se kozarca punša, tedaj se je izpremenil, bil je ves drug kakor sicer in »preje zelo resnicoljubni mož je znal v svoji domišljiji razne reči naslikati«. Lagati je znal že zato, ker je bil velik lovec in mu ni bilo težko, iz najnavadnejših lovskih, vojaških

in potnih dogodkov ustvariti zgodbe na, bujnejše domišljije. Ko so nekoč imeli svečan obed v Hanovru, so se neki praporščaki bahali z vožnjo na saneh. Tedaj pravi baron prav mirno: »To vse ni nič v primeri z ono vožnjo, ki sem se je udeležil v Petrogradu na povabilo Njenega Veličanstva cesarice.« In popisal je velike dvorne sani, na katerih je bilo vse polno sob in dvoran, tudi soba za avdijence in pa plesna dvorana. Zgoraj na njih pa ploščata tla, pokrita z ravnokar padlim snegom. Dvorniki pa vzamejo svoje ročne sani in vozijo na njih dvorne dame semintja, dočim drčijo velikanske sani po ruskih gozdih, noč je zavita v krasno mesečino, vleče pa sani dvanajst ukročenih severnih medvedov. In tako je šlo naprej, mladi praporščaki so seveda takoj utihnili. Enkrat sta mu bila zmrznila na Ruskem dva prsta na nogi in odrezali so mu jih. Gospa Nolte, ki mu 77letnemu neposredno pred njegovo smrtjo postilja posteljo, to zapazi in mu reče: »Ja, kaj pa je to?« Baron, vedno dobre volje, pravi: »Severni medved mi jih je na lovu odgrizel.« Zato je lahko verjeti, da je bilo ime Münchhausen v Hanovru znano kot ime človeka, ki kako stvar rad malo »opiše in olepša«. To je Raspe gotovo vedel, ko je pisal svojo knjigo. Koliko je povzel od barona samega in koliko je sam pridejal, tega seveda nikdar ne bo mogoče dognati.

Kako so Italijani „osvojili“ Trst.

(Poročilo delegata dr. Lj. Tomašiča iz Trsta.)

Dopisnik zagrebških »Novosti« je intervjuval gosp. dr. Ljubomira Tomašiča, bivšega člana tržaškega jugoslovanskega Narodnega sveta, ki je s tržaško delegacijo šel z jugoslovansko torpedovko v Benetke, da izprosi pomoči o entente za Trst, ki je bil tiste dni postal republika. Dr. Ljubomir Tomašič je pripovedoval:

Revolucija v Trstu.

Dne 30. oktobra 1918 je prejel tržaški namestnik baron Fries-Skene od ministrskega predsednika dr. Lamascha z Dunaja, naj čim prej izroči mestno upravo »legalno konstituirani vladi« in naj takoj odide na Dunaj, ker bo italijanska vojska že v nedeljo 3. novembra vsled veleizdaje slovenskih čet zasedla Trst. Lahko si je misliti, kako je ta nalog radi historične važnosti in fenomenalne nejasnosti deloval. Kakšna bi morala biti ta legalno konstituirana vlada v mestu, kjer žive Italijani, Jugoslovani in socijalisti, razdeljeni v tri neprijateljske tabore, tega namestnik ni pomislil. Italijanski socijalisti so kot najmočnejša stranka hoteli na prvi mah sami konstituirati tako »legalno vlado« in prevzeti oblast, toda njihovi vodje se niso mogli za to odločiti, po vsi priliki, ker so se bali maščevanja meščanstva za svoje odkrito in pretirano avstro-filsko postopanje v celem času vojne. Zato so se združili z italijansko liberalno stranko, katero so do včeraj napadali radi iredentističnih teženj, pa so še isti dan ustanovili »odbor za javni blagor« (Comitato citta-

dino di salute pubblica) z 12 italijanskimi narodnjaki in 12 italijanskimi socijalisti brez ozira na Jugoslovane. Ko je naš Narodni svet v Trstu to doznal, je uvidel, da bi moglo priti do pouličnih bojov med dvema narodnostima in do spopadka med mestom in okolico ter je zahteval pristop v ta Odbor za javni blagor. Temu so Italijani ugodili, toda ne iz pravičnosti, marvoč iz strahu pred okoličanskimi kmeti in so pripustili v Odbor dva slovenska narodnjaka in dva slovenska socijalista. To razmerje ni nikakor odgovarjalo niti številnemu niti ekonomskemu razmerju Jugoslovanov napram Italijanom, toda sprejeto je bilo v dokaz, da je Jugoslovanom Trsta v prvi vrsti na tem, da se ohrani mir in red in obvaruje osebnost in trgovsko varnost. Tako je bil sestavljen odbor iz 28 mož, ki je predstavljal »legalno konstituirano vlado« in ta Odbor je 31. okt. prevzel od tržaškega namestništva vso javno upravo. Namestnik sam je dne 31. oktobra popoldne odpotoval z avtomobilom na Dunaj. Pred odhodom je zaprosil Odbor, naj mu zagotovi neoviran odhod in potovanje vsaj do Opčin ter je v resnici telefoniral iz Opčin, da je zdrav prispel tja in se zahvalil. Istega dne 31. oktobra je izročil llinjski kapetan Purshka po nalogu iz Dunaja dr. Otokarju Rybaču, zastopniku Narodnega Vječa v Zagrebu, vse kar pripada vojni mornarici: zgradbe, ladje, mornarje in vsa namočena, uredbe in skladišča.

Voditelji italijanskih narodnjakov in socijalistov, potem ko so vzeli vso oblast

Krvnikova vrv.

Roman. Pisal Aleksander Petčič.
(Konec.)

»In za to srečo se moram zahvaliti vam, ker bi jo brez Vaše pomoči ne poročil še Bog ve kdaj.«

»Tudi mene srčno veseli, ljubi nečak, da sem te pripravil do sreče, prav v srčno veselje mi je... kako tudi ne? del sreče, ki jo storimo drugim, odpade tudi na nas. Iti moram. Bodi zdrav. Tedaj, kot sem dejal, zapusti to stanovanje, poišči si bolj primerno, vzemi služinčad in začni živeti na bolj sijajen način.«

»Kot ukazete, ljubi stric!«

Ko sem Ternjevega vnuka obiskal znova, sem vstopil skozi sijajno opremljeno sobo do njega.

Blesteča oprava, številno služabništvo.

»Naenkrat si postal pameten, ljubi moj nečak,« sem mu dejal, »ko me ubogaš. In kako se sicer počutiš sredi tega udobnega življenja.«

»Vse bi bilo dobro, ljubi moj stric,« je odgovoril, »toda priznati moram, da me nekoliko dolgočasi, ker sem bil kot rokodellec navajen na vedno delo. Spočetka mi je ugajalo brezdelje, zdaj mi je pa bolj in bolj v nadlego.«

»Ti si ne znaš pomagati!« sem zaklical. »Toliko premoženja, pa se dolgočasiš! Bogatinu se je treba samo ozreti in užiti ter zabave se mu ponujajo kar same od sebe.«

»Poskusil sem že to in ono... toda pustil sem vse, ker mi je nudilo samo kratek užitek, ki ni imel trajnosti.«

»Igraš na karte?«

»Ne.«

»Tedaj igraj na karte; to je najnedolžnejša zabava in sicer taka, da nas ne dolgočasi, ampak nam ugaja bolj in bolj.«

»Toda, če izgubim?«

»Dobiš drugič zopet.«

»Toda, če zgubim zelo mnogo?«

»Pridi k meni,oliko ne moreš tako kmalu izgubiti, kolikor lahko dobiš od mene. Sploh pa izgubi samo boječi igralci. Če velja pregovor, da se sreča smeja pogumnemu, komu, tedaj velja gotovo igri.«

In Ternjejev vnuk je začel igrati na karte in je postal ravno tako strasten, a ne tako srečen igralec kot njegov ded, prej ko sem priigral jaz njegovo premoženje. Čez nekaj mesecev je prišel ves obupan k meni, da ima že enega otroka, da drugega pričakuje in... da je zaigral vse svoje premoženje. Zasmel sem se glasno in ga potolažil s toliko vsoto, kot so bile prošnje. — Zdal mu nisem dal izkopati denar s svoji koči, ampak v gozdu poleg nekega parobka, ko sem mu dejal, da sem dal radi varnosti zakopati denar na več mestih... če bi kdo vendarle odkril en del, ostal bi mi drugi. Dan pred tem, ko sem začel pisati te doživljaje, je prišel Ternjejev vnuk zadnjikrat k meni, bolj potrpet ko kdaj prej.

»Čemu ta potrpet?« sem ga vprašal.

»Že zopet sem vse izgubil,« je vzdihnil.

»Je to vse?« sem dejal. »Otročarija!«

»Se nekaj se mi je zgodilo. Moj ubogi

ded je prišel pred nekaj tedni v strašni revščini k meni (o te bede si ne morete misliti!) in pred nekaj dnevi je umrl, Bog se ga je usmilil!«

»Kaj?« sem zaklical. »Tvoj ded je umrl?«

»Da.«

»Ha!... Pokoj njegovi duši... Pokoj njegovi duši... ti si tedaj zaigral vse premoženje.«

»Vse...«

»No, nič ne de; takoj ti bom pokazal, kje dobiš znova denarja, da se izkoplješ iz zadreg. Koliko otrok imaš zdaj?«

»Dva.«

»Ali ju ljubiš?«

»Neskončno.«

»In ona dva tebe?«

»Tudi me ljubita.«

»In tvoja žena?«

»Ona živi samo zame in za moje otroke, to dobro bitje...«

»No, glej... glej... tedaj tvoj ded, ubogi starec, kje je pokopan?«

»Na pokopališču.«

»V katerem delu?«

»Poleg vrat, ker je pokopališče že polno.«

»Samo da počiva, ubogi človek. Čakaj tedaj, povedal ti bom, kje leži denar, največja vsota, kar si jih do sedaj dobil, a tudi zadnja. Več nimam; skril sem jih dobro, tja, kjer nihče ne slutiti, da so, ker sem zelo mislil na varnost denarja.«

»Kje naj ga poiščem, ljubi stric?... sedaj bom gospodaril tako, da bo denarja do smrti dovolj.«

»O, s tem denarjem boš izhajal do smrti, le nikar ne skrbi. Za en korak severovzhodno od vislic, dva čevlja globoko v zemlji leži denar.«

»Dva koraka od vislic?...«

»Da, tam je, zapomni si dobro: en korak severovzhodno od vislic, dva čevlja globoko v zemlji.«

»Razumem. Hvala vam, moja srčna hvala za Vašo plemenitost. Hvala še enkrat...«

»Rad, prav rad sem to storil, moj nečak!«

Šel je. Sledil sem mu v toliki razdalji, da me ni videl. Nekaj korakov od vislic sem se skril v grmovje. Šel je v mesto, kar nisem dvomil, da prinese lopato. Ko je postalo mračno, je prišel... došel do vislic... in kopal. Segel je v jamo, potegnil nekaj iz nje in se zgrudil. Se dolgo potem se je zdramil... ozrl se... in začel teči... postal... prišel zopet teči... — To je trajalo nekako dve uri. Bila je zvezdana noč, toda brez mesečine, videl sem samo temne obrise, a iz njenih gibov sem mogel spoznati najvišjo stopnjo obupa.

Spanec me je omamnil. Vrgel sem se na tla in zaspal.

Ko sem se drugo jutro zbudil, se je ravno prikazalo solnce iz za obzorja.

Bilo je ravno tako lepo jutro, ko pred šestindvajsetimi leti, ko so obesili mojega sina.

Orzl sem se na vislice... Nek človek je visel na njih...

Ternjejev vnuk...

Obesil se je sam na isto vrv, ki jo je v nadi, da bo dobil zaklad, izkopal v pre-

tekli noči, kamor sem jo bil jaz zakopal preje.

Po cesti so šli ljudje, pomignil sem jim, naj pridejo bližje.

Prišli so in se sneli samomorilca. Vrv sem vzel jaz in se odstranil.

Šel sem na pokopališče, kjer je počivala Roza, toda ne k Rozinemu grobu, ampak na grob Baltazarja Ternjeja in govoril:

»Baltazar Ternjej, ali slišiš moj glas? Čuj me, jaz sem, Matija Andorlaki... Ti si spravil mojega sina na vislice po krvniku, jaz sem ap spravil na vislice tvojega vnuka po njem samem, na iste vislice, na katerih je visel moj sin... z isto vrvjo, ki je v moji roki in ki jo polagam na tvoj grob. Le obesi se nanjo, kjer si, na onem svetlu!«

Aprovizacija.

a Krompir za IV. okraj. Stranke četrtega okraja dobe krompir v četrtek, dne 20. t. m. in v petek, dne 21. t. m. pri Muhejsnu na Dunajski cesti. Določa se tale red: v četrtek dopoldne od 8 do 9 štev. 1 do 150, od 9 do 10 štev. 151 do 300, od 10 do 11 štev. 301 do 450, popoldne od 2 do 3 štev. 451 do 600, od 3 do 4 štev. 601 do 750, od 4 do 5 štev. 751 do 900. V petek, dne 21. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 901 do 1050, od 9 do 10 štev. 1051 do 1200, od 10 do 11 štev. 1201 do 1350, od 2 do 3 štev. 1351 do 1500, od 3 do 4 štev. 1501 do 1650, od 4 do 5 štev. 1651 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja. Kilogram stane 80 vinarjev.

a Kislo zelje za V. okraj. Stranke petega okraja prejmejo kislo zelje na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 20. t. m., pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: dopoldne v četrtek od 8 do 9 štev. 1 do 500, od 9 do 10 štev. 501 do 1000, od 10 do 11 štev. 1001 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg. Kilogram stane 1 krono.

a Kislo zelje za VI. okraj. Stranke šestega okraja prejmejo kislo zelje na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 20. t. m., pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: popoldne od 2 do 3 štev. 1 do 400, od 3 do 4 štev. 401 do 800, od 4 do 5 štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg. Kilogram stane 1 K.

a Kislo zelje za VII. okraj. Stranke sedmega okraja prejmejo kislo zelje na zelena nakazila za krompir v petek, dne 21. t. m. pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: dopoldne od 8 do 9 štev. 1 do 350, od 9 do 10 štev. 351 do 700, od 10 do 11 štev. 701 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg. Kilogram stane 1 K.

a Kislo zelje za VIII. in IX. okraj. Stranke osmega in devetega okraja dobe kislo zelje na zelena nakazila za krompir v petek, dne 21. t. m., pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: VIII. okraj popoldne od 2 do pol 4, IX. okraj od pol 4 do 5. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg. Kilogram stane 1 krono.

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencić.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.